

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1943

*

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1944

Lægerne erindres om:

Blanketter til Dødsattester, Ugelister o. l. Anmeldelser, Desinfektion, Rekvision af Vat m. v. kan rekvireres hos Embedslægerne.

Tilfælde af Tyfus og Paratyfus B,	} Anmeldes paa gul Blanket baade til Sundhedsstyrelsen og til Embedslægen.
— - Meningitis cerebrospin. epid.	
— - Poliomyelitis ant. acuta	
— - Encefalitis epidemica	
— - Vaccinationskomplikationer fra Nervesystemets Side	
Tilfælde af Difteri og Scarlatina	} Anmeldes paa gul Blanket til Embedslægen.
— - Malaria artificialis	
— - Weils Sygdom (Leptospiroser)	
Tilfælde af Mildtbrand hos Mennesker	} Anmeldes ved Paategning om Patientens Navn og Adresse paa Ugelisten.
— - Mund- og Klovsyge hos Men- nesker	
— - Myalgia epidemica	

De paa gul Blanket særligt anmeldte Sygdomme skal ogsaa opføres paa Ugelisten, der for *hver* Uge skal indsendes senest Mandag, og det vil være formaalstjenligt i disse Tilfælde (saaledes altid ved difteri og scarlatina) at anføre Patientens Navn og Bopæl i Rubrikken „Anmærkning“. Endvidere erindres om, at der ved Anmeldelse af *Syphilis* skal anføres i den særlige Rubrik paa Ugelisten: Køn, Fødselsdato, Forbogstav i Efternavn samt Journalnummer.

Tilfælde af Tuberkulosis pulmonum et laryngis skal anmeldes paa de dertil udarbejdede, *nye* Blanketter, ældre Blanketter bedes tilintetgjort.

Alle Dødsfald af Tuberkulose (Lunge-, Kirtel-, Knogle-, Meningeal-, Peritoneal-, Miliærtuberkulose) skal anmeldes paa de dertil beregnede blaa Blanketter.

For Anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales Porto af Embedslægen ved Modtagelsen, i modsat Fald beregner Postvæsenet Strafporto. Flere Forsendelser kan sendes samlet i eet Omslag.

For Dødsattesternes Vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige Stilling* altid skal anføres, og at under *Stilling og Næringsvej* Betegnelser som „Invalidere rentnyder“, „Aldersrentnyder“, „Rentier“ o. l. bør suppleres med Oplysning om afdødes tidligere Erhverv.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det paahviler Embedslægerne at yde Bistand i alle Spørgsmaal af sundhedsmæssig Natur; herunder ogsaa Bestemmelserne i de sociale Love, forsaavidt disse angaar den offentlige Sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

Pligten til at give Embedslægen og Politimesteren Underretning om Tid og Sted for Afholdelse af Kommissionsmøde, i Forbindelse med Oplysning om Dagsorden.

Thisted Amtslægekreds

bestaar af Thisted Amt med Undtagelse af Thyborøn, der hører til Ringkøbing Amtslægekreds.

Thisted Amtslægekreds har et Areal paa 23515 ha. Dens Kystlinie er 534 km.

Ved Folketællingen den 5. Novbr. 1940 var Amtslægekredsens Folketal 84513.

Den er delt i to Lægekredse:

Thisted Lægekreds (Amtslæge L. Folke, Skovgade 20, Thisted, træffes Kl. 12—14, Telf. 78) bestaaende af Thisted Købstad og 38 Sognekommuner (64 Sogne) med et Folketal paa 58141, og

Morsø Lægekreds (Kredslæge A. Springborg, Grønnegade 4, Nykøbing, træffes Kl. 12½—14, Telf. 180) bestaaende af Nykøbing Købstad og 14 Sognekommuner (31 Sogne) med et Folketal paa 26170.

Folkemængden samt Antallet af Fødte og Døde i 1943

	Folke- mængde ¹⁾	Levendefødte				Dødfødte ²⁾				Døde ³⁾				Fødsels- oversk ³⁾	
		M.	Kv.	Sum	% af Folket.	M.	Kv.	Sum	% af fødte	M.	Kv.	Sum	% af Folket.	Antal	% af Folket.
Thisted Købstad ...	9393	117	122	239	25,5	6	6	12	5,0	75	54	129	13,8	110	11,8
Nykøbing M. Købstad	8587	112	101	213	24,7	4	3	7	3,3	58	70	128	14,9	85	9,9
Købstæderne ialt ...	17980	229	223	452	25,1	10	9	19	4,2	133	124	257	14,3	195	10,8
Thisted Landkreds..	49440	527	532	1059	21,6	10	7	17	1,6	214	225	439	9,0	620	12,5
Morsø Landkreds...	17585	175	182	357	20,3	3	4	7	2,0	48	64	112	6,4	245	13,9
Landkredsene ialt ..	67025	702	714	1416	21,1	13	11	24	1,7	262	289	551	8,2	865	12,9
Amtslægekredsen ..	85005	931	937	1868	22,0	23	20	43	2,3	395	413	808	9,5	1060	12,5

¹⁾ Folkeregistertal pr. 30/6 1943.

²⁾ Ej korrigeret efter Hjemsted, jvnfr. Teksten paa næste Side og Tabel V over Dødsårsagerne.

Antallet af levendefødte ligger atter iaar en Del højere end normalt, — jfr. Tabel II.

Antallet af døde er lidt lavere end sædvanligt. Som anført i Tabel V. over Dødsarsagerne, hvor ogsaa de udenfor Thisted Amt døde, der var hjemmehørende i Amtet, er medregnede, er Antallet ialt 845 (1942: 891).

Antallet af dødfødte har været af sædvanlig Størrelse.

Folkemængden er steget noget i Thisted og Nykøbing; paa Landet viser den faldende Tendens.

Fødselsoverskuddet steg igen iaar betydeligt og var større end i en lang Aarrække, — se Tabel II.

Tabel II.

Levendefødte og Fødselsoverskud i Forhold til Folketallet.

	Levendefødte pr. 1000 Indbyggere i Amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 Indbyggere i Amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 Indbyggere i hele Landet
1930—34 incl.	19,9	9,2	7,1
1935—39 incl.	19,2	8,7	7,2
1940	19,6	10,2	7,9
1941	20,3	9,2	8,2
1942	22,5	11,9	10,8
1943	22,0	12,5	

Ifølge *Jordemoderprotokollerne* har Amtets Jordemødre i 1943 assisteret ved 1940 Fødsler. Af disse var

23 Tvillingefødsler. Der har altsaa været:

1917 Fødende.

1844 Fødsler var rettidige, og

96? 91 Fødsler var for tidlige.

1868 Børn fødtes i Ægteskab, og

72 Børn fødtes udenfor Ægteskab. Antallet af Fødsler uden for

- Ægteskab udgjorde 3,7 % af samtlige Fødsler. (1942: 3,5 %, 1941: 3,9 %, 1940: 3,1 %, 1939: 3,5 %, 1938: 3,2 %).
- 1889 Fødsler fuldendtes ved Naturen.
 22 Gange foretoges Fremtrækning.
 9 Gange foretoges Vending.
 20 Gange foretoges Tangforløsning.
 7 Gange fuldendtes Fødslen ved skarpe Instrumenter.
 10 Gange foretoges Udtagning af Moderkagen.
 364 Gange anvendtes vefremkaldende Stoffer.
 1896 af de fødte Børn levede.
 31 Børn døde ved naturlig Fødsel.
 13 Børn døde efter Fødsel, hvor der anvendtes Kunsthjælp.
 2 Mødre døde i Tilslutning til Fødslen.
 505 Gange anvendtes Bedøvelse (1942: 387 Gange, 1941: 296 Gange, 1940: 277 Gange, 1939: 222 Gange, 1938: 185 Gange, 1937: 180 Gange, 1936: 155 Gange).

Antallet af Fødsler, hvorved Bedøvelse anvendtes, er i de sidste 6 Aar steget fra 11,1 % til 26,0 %, men ligger dog lavere end i mange andre Amter.

Oversigt over Dødsfaldene.

(Dødfødte ikke medregnede).

Af de i Købstæderne hjemmehørende Personer døde i 1943: 191, af de i Landkommunerne hjemmehørende: 654, ialt 845 døde, — jvf. Tabel V.

Saaledes *beregnet efter Hjemsted* bliver Dødeligheden 9,9 ‰ i hele Amtet, fordelt med 9,8 ‰ i Landkommunerne og 10,6 ‰ i Købstæderne; for hele Landet genfindes en tilsvarende højere Dødelighed i Byerne end paa Landet, hvilket hovedsagelig skyldes, at mange Mennesker flytter fra Landet til Byerne, naar de bliver gamle.

Tabel III.

Dødsfaldenes Fordeling efter Aldersklasse og Køn
(efter Hjemsted).

	0—1 Aar	1—4 Aar	5—14 Aar	15—64 Mænd	Aar Kvinder	Over 65 Mænd	Aar Kvinder	Ialt
Købstæderne	27	3	8	25	25	49	54	191
Landkommunerne	71	11	9	96	98	174	195	654
Amtslægekredsen.	98	14	17	121	123	223	249	845

Tabel IV.

Spædbørnsdødeligheden.

I Alderen under 1 Aar døde pr. 100 levendefødte:

	1943	1942	1941	1940	1939
Købstæderne	6,0	4,4 (4,2)	3,5 (4,7)	4,2 (4,5)	5,4 (4,9)
Landkommunerne ..	5,0	4,8 (5,2)	6,5 (6,3)	5,8 (5,5)	8,4 (6,6)
Amtslægekredsen ...	5,2	4,7 (4,7)	5,8 (5,5)	5,5 (5,0)	7,7 (5,8)

I Tabel IV ses Tallene for Spædbørnsdødeligheden i de sidste 5 Aar; de tilsvarende Tal for hele Landet er for tidligere Aar vedføjet i Paranteser. Medens Spædbørnsdødeligheden ifjor laa relativt lavt, er den iaar steget noget; den har her i Amtet gennemgaaende ligget lidt højere end i Landet som Helhed. Det maa derfor anses for meget ønskeligt at faa ansat Sundhedsplejersker her i Amtet ligesom i andre Landsdele; det første Skridt hertil er nu gjort, idet Thisted Byraad og Thisted Landsogn har vedtaget Ansættelse af en Sundhedsplejerske. Maatte Nykøbing og flere Landkommuner snart følge efter, saaledes at der overalt skaffes Mødrene Adgang til den praktiske Hjælp og Vejledning med Hensyn til Spædbørnenes bedst mulige Ernæring og Pleje, som en Sundhedsplejerske kan yde.

Af samtlige i Landsognene udstedte 551 Dødsattester udstedtes de 23 af *Ligsynsmænd* = 4,1 % eller kun godt en Fjerdedel af Tallet for 1937. Thisted Amt ligger dog med Hensyn til Ligsynsmænds dødsattester endnu omtrent dobbelt saa højt som Gennemsnittet af Landdistrikterne i hele Landet.

Tabel V.

Dødsaarsagerne i Aaret 1943

i Thisted Amtslægekreds.

	Thisted Købstad	Nykøbing Købstad	Thisted Landkr.	Morsø Landkr.	Ialt
1. Misdannelser og Spædbørnssygdomme . . .	8	4	23	4	39
2. Alderdomssvaghed	8	15	42	11	76
3. Tyfoid Feber	"	"	"	"	"
4. Paratyfus	"	"	"	"	"
5. Epidemisk Hjerne- og Rygmarvsbetændelse	"	"	1	"	1
6. Skarlagensfeber	"	"	"	2	2
7. Kighoste	1	"	3	1	5
8. Difteri	"	1	"	"	1
9. Dysenteri	"	"	"	1	1
10. Influenza	1	"	1	"	2
11. Mæslinger	"	"	"	"	"
12. Børnelammelse	"	"	"	"	"
13. Epidemisk Encefalitis	"	"	1	1	2
14. Lungetuberkulose	1	6	17	5	29
15. Anden Tuberkulose	"	3	5	1	9
16. Syfilis	"	1	"	"	1
17. Andre Infektionssygdomme	"	"	3	"	3
18. Kræft	15	15	61	24	115
19. Andre Svulster	1	1	4	2	8
20. Sygdomme i Blodet og Stofskiftesygdomme	7	3	24	7	41
21. Sygdomme i Nervesystem	8	9	60	12	89
22. Hjertesygdomme	10	11	82	14	117
23. Andre Kredsløbssygdomme	6	4	46	13	69
24. Katarrhalsk Lungebetændelse	5	4	29	7	45
25. Krupøs Lungebetændelse	"	"	2	2	4
26. Andre Sygdomme i Aandedrætsorganer . .	3	2	18	6	29
27. Sygdomme i Fordøjelsesorganer (inclusive Kolerine)	3	6	33	10	52
28. Sygdomme i Urin- og Kønsorganer	7	4	27	6	44
29. Barselfeber	"	"	"	"	"
30. Andre Sygdomme ved Svangerskab, Fødsel og Barselseng	"	"	2	"	2
31. Sygdomme i ydre Organer	"	1	1	1	3
32. Kronisk Alkoholisme	"	"	"	"	"
33. Andre kroniske Forgiftninger	"	"	"	"	"
34. Ulykkestilfælde, Mord og Drab	3	8	20	10	41
35. Selvmord	1	1	5	1	8
36. Ukendt Dødsarsag	3	1	1	2	7
Tilsammen . . .	91	100	511	143	845

Tuberkulose.

Som det ses af Tabel V over Dødsårsagerne, er der i 1943 blandt hjemmehørende i Thisted Amtslægekreds død 29 Personer af Lunge-tuberkulose og 9 Personer af anden Tuberkulose. Beregnet pr. 10.000 Indbyggere har *Tuberkulosedødeligheden* været 4,5. Som det ses af nedenstaaende Oversigt (Tabel VI) har Tuberkulosedødeligheden i de sidste Aar vist en betydelig Stigning sammenlignet med de nærmest foregaaende Aar.

Tabel VI.

I 1943 døde pr. 10.000 Indbyggere	4,5	af Tuberkulose.
I 1942 " " "	4,5	" "
I 1941 " " "	4,3	" "
I 1940 " " "	2,5	" "
I 1939 " " "	3,1	" "
I 1938 " " "	3,3	" "
I 1937 " " "	3,9	" "
I 1936 " " "	5,4	" "

Tabel VII.

Nye Tuberkulosetilfælde.

	Indberetninger om nye Tilfælde af Lungetuberkulose			Dødsanmeldelser om ikke tidl. indberettede Tilfælde af Tuberkulose		
	Mænd	Kvinder	Ialt	Mænd	Kvinder	Ialt
Thisted Købstad	0	4	4	1	0	1
Nykøbing —	2	7	9	0	0	0
Købstæderne ialt	2	11	13	1	0	1
Thisted Landkreds	4	16	20	3	7	10
Morsø —	5	4	9	0	0	0
Landkredsene ialt	9	20	29	3	7	10
Amtslægekredsen	11	31	42	4	7	11

Ialt foreligger saaledes for 1943 Indberetning om 53 Tuberkulosestilfælde: 15 Mænd og 38 Kvinder. Antallet ligger noget højere end de sidste Aar før Krigen, jvnfr. Tabel VIII.

Tabel VIII.

I 1943 indberettes	53	nye Tuberkulosestilfælde.
I 1942	53	” ”
I 1941	67	” ”
I 1940	55	” ”
I 1939	40	” ”
I 1938	33	” ”

Det er rimeligt at antage, at den omtalte Stigning af saavel Sygeligheden som Dødeligheden af Tuberkulose i de sidste Aar har sin Hovedårsag i Krigens Indvirkninger, paa lignende Maade, som man saa det under forrige Verdenskrig. Den betydelige Prisstigning for Levnedsmidler, Brændselsknaphed og Bolignød er altsammen Forhold, der kan medføre forøget Smittemulighed og nedsat Modstandsevne mod Sygdommen. Maaske betyder det ogsaa noget, at trange Tider kan medføre større LigeGYldighed hos mange over for de første Sygdomstegn. Der er da al mulig Grund til at være paa Vagt overfor Tuberkulosen, søge Læge ved den mindste Mistanke derom, og ved Tuberkulosestationernes Hjælp faa undersøgt de angrebnes Paarørende og Omgivelser i videst muligt Omfang.

Skematisk Sygeliste for Aaret 1943 for Bykommunerne i Thisted Amtslægekreds.

Tabel IX Folkemængden var ved sidste Folketælling Aaret 1940: 16.199 (I Beretningsaaret (pr. 30/6) 17.980)

	De syges Alder												Hele Aaret	Født i Forrige Aars									
	1 Aar		1-4 Aar		5-14 Aar		15-64 Aar		65 Aar og derover		Ialt												
	U	K	M	K	M	K	M	K	M	K													
1. Tyfus	1														8	5							
2. Paratyfus	"														"	"							
3. Smits. Hjerne-Rygmarvbet.	"														"	"							
4. Børnelammelse (u. — /m.Lammelser)	"														"	"							
5. Australsk Sovesyge	"														"	"							
6. Blodgang	"														"	"							
7. Malaria	"														"	"							
8. Difteri	"														"	"							
9. Skarlagensfeber	4	5	6	4	2	1	2	18	9	1	32	2	6	119	6	43							
10. Barseisfeber	"														119	43							
11. Blæreudslæt hos Nyfødte	"														"	"							
12. Stivkrampe	"														"	"							
13. Mæslinger	"														"	"							
14. Røde Hunde	"														"	"							
15. Skaalkopper	"														"	"							
16. Kighoste	8	5	1	8	45	99	52	37	17	8	7	15	302	37	150	143							
17. Faaresyge	16	"			1	22	17	27	31	38	23	62	416	5	59	490							
18. Influenza	44	42	42	33	35	22	17	27	31	38	23	62	416	5	59	490							
19. Halsbetændelse	65	65	40	45	43	47	58	72	74	104	78	115	806	21	146	806							
20. Bronchitis	51	37	33	35	39	30	17	14	37	31	64	419	61	104	419	515							
21. Katarrhalsk Lungebetændelse	14	21	11	11	3	4	4	3	8	5	10	19	113	31	38	113	100						
22. Krupøs Lungebetændelse	5	5	5	2	3	1	1	4	3	7	5	5	43	5	6	11	43	38					
23. Kolerine	19	14	9	35	103	104	103	154	75	34	11	25	686	94	212	136	686	313					
24. Smitsom Gulsot	"																						
25. Gigtfeber	"																						
26. Rosen	"																						
27. Fnat	1	33	18	16	23	4	1	4	2	7	15	7	43	"	27	38	133	87	290				
28. Kalvekastningsfeber	15	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"			
Sum	248	232	176	201	315	340	287	354	319	351	305	424	3552	266	816	898	756	717	50	49	3552	3300	
29. Gonorrhoe	5	8	5	3	6	15	4	12	7	7	9	14	100	2	1	1	69	27	"	"	100	45	
30. Venerisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1
31. Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1
32. Medfødt Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	20
33. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
34. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"

Infektionssygdomme.

Det samlede Antal af de paa Ugelisterne anmeldte Tilfælde af Infektionssygdomme ligger, som det ses af nedenstaaende Tabeller, lidt højere end Aaret forud.

	1943	(1943)	1942	1941	1940	1939
I Købstæderne anmeldtes	3552	(3262)	3300	3631	2396	2418
I Landkredsene —	10418	(9617)	9384	11266	7252	7101
I Amtslægekredsen anmeldtes ...	13970	(12879)	12684	14897	9648	9210

I Tallene for 1943 er medregnet de anmeldte Tilfælde af Fnat, hvilket ikke var Tilfældet for de senere Aar iøvrigt. Fraregnes Fnat-tilfældene, hvorved fremkommer de i Paranteser opførte Tal, ses det, at Infektionssygdommens Udbredelse kun var lidet større end i 1942; sammenlignet med de to første Krigsaar har de siden da ligget paa et relativt højt Niveau.

Den relative Sygelighed (Forholdet mellem Antallet af anmeldte Sygdomstilfælde og Folketallet) har været:

	1943	(1943)	1942	1941	1940	1939
I Købstæderne	19,8 %	(18,1 %)	19,5 %	22,5 %	14,8 %	13,9 %
I Landkredsene	15,5 %	(14,3 %)	13,9 %	16,4 %	10,6 %	10,4 %
I Amtslægekredsen	16,4 %	(15,1 %)	15,0 %	17,5 %	11,4 %	10,9 %

Den forholdsvis store Sygelighed skyldes hovedsagelig Forkølelssygdommens og Kolerinens hyppige Forekomst. Idet der henvises til de skematiske Sygelister (Tabel IX og X) kan følgende bemærkes om de forskellige Infektionssygdomme:

Tyfus (febris typhoidea): Efter den store Tyfusepidemi i Nykøbing i 1917—18 optræder der stadig Tyfustilfælde i Byen: i 1941 7 Tilfælde, i 1942 5 Tilfælde og iaar 8 Tilfælde, deraf de tre i een Familie. De sidste Aars omfattende Undersøgelser for at opspore Smittekilderne er fortsat iaar, saaledes at nu ialt 1214 Personer er undersøgt; i Byen kendes 2 Bacilbærere, der er under Kontrol, men det maa antages, at der trods alle Anstrengelser endnu findes enkelte Bacilbærere, som man ikke har Kendskab til.

Paratyfus (febris paratyphoidea B.): Ingen Tilfælde. Der findes i Nykøbing 1 Paratyfusbacilbærer.

Smitsom Hjerne-Rygmarvsbetændelse (meningitis cerebrospinalis epidemica) forekom med en Del spredte Tilfælde, ialt 33, særlig paa Mors og hyppigst i Sommermaanederne (1942: 0 Tilfælde); Sygdommen forløb overvejende mildt, men medførte dog 1 Dødsfald.

Børnelammelse (poliomyelitis anterior acuta) forekom ikke iaar (1942: 16 Tilfælde).

Australsk Sovesyge (encefalitis epidemica acuta): Ingen Tilfælde.

Blodgang (dysenteria og paradysenteria) paavistes i 16 Tilfælde, men forekom utvivlsomt hyppigere som Aarsag til den ogsaa i Aar udbredte Kolerine.

Malaria (malaria): Ingen Tilfælde.

Difteri (diphtheria) forekom med 11 Tilfælde, hvoraf 1 førte til Døden. 10 af de angrebne var voksne, og ingen var vaccinerede mod Difteri. Angaaende Difterivaccinationen henvises iøvrigt til Side 24.

Skarlagensfeber (scarlatina) viste atter i Aar en Stigning, til ialt 474 Tilfælde; Sygdommen optraadte overvejende spredt, men i Aarets sidste Maaneder antog den Form af en Epidemi i Nykøbing og et Par Landkommuner paa Mors. Det viste sig derfor nødvendigt at indrette et Lazaret for Scarlatinapatienter i Frelsens Hørs Lokaler i Nykøbing samt en Tid at lukke Skolerne og Biograferne i Byen. I Landkommunerne optraadte en lille Mælkeepidemi, hvorfor det blev paabudt at pasteurisere Mælken. Sygdommen medførte 2 Dødsfald og frembød mange ret alvorlige Tilfælde.

Barsel-feber (febris puerperalis): 1 Tilfælde.

Blæreudslæt hos nyfødte (pemfigus neonatorum): 8 Tilfælde.

Stivkrampe hos nyfødte (tetanus neonatorum): 1 Tilfælde.

Mæslinger (morbilli) optraadte forholdsvis sjældent.

Røde Hunde (rubeolæ) var ligeledes sjældent forekommende.

Skaalkopper (varicellæ) optraadte spredt og ret sjældent.

Kighoste (tussis convulsiva) forekom hyppigt, ialt med 895 Tilfælde og 5 Dødsfald.

Faaresyge (parotitis epidemica), der ifjor var meget udbredt, aftog stærkt i Løbet af Foraaret og naaede kun op paa moderate Tal.

Influenza (influenza) forekom nok saa hyppigt som ifjor, ialt med 2165 Tilfælde og 2 Dødsfald (1942: 1419 Tilfælde og 3 Dødsfald).

Halsbetændelse (angina tonsillaris) anmeldtes i 2410 Tilfælde, jævnt fordelt over hele Aaret.

Bronchitis (*tracheo-bronchitis*) forekommer stadig hyppigt, iaar med 2638 Tilfælde (1942: 2783 Tilfælde).

Katarrhalsk Lungebetændelse (bronchopneumonia og bronchitis capillaris) forekom lidt hyppigere end ifjor; som det ses af nedenstaaende Skema, har Dødeligheden været faldende i de senere Aar, sikkert en Følge af Sulfonamidernes Anvendelse mod Lungebetændelse. Ogsaa sat i Forhold til Befolkningstallene i de paagældende Aar, er der nu et Fald i Dødeligheden.

Katarrhalsk Lungebetændelse 1937—43.

	1943	1942	1941	1940	1939	1938	1937
Befolkningstal	85005	84311	85269	84513	84291	83680	83482
Tilfælde af katarrh. Lungebetændelse	771	645	913	671	753	643	1002
Dødsfald af katarrh. Lungebetændelse	45	41	74	54	70	68	139
Dødsfald i % af Sygdomstilfældene	5,8 %	6,4 %	8,1 %	8,1 %	9,3 %	10,6 %	13,9 %
Dødsfald i ‰ af Befolkningstallet	0,5 ‰	0,5 ‰	0,9 ‰	0,7 ‰	0,8 ‰	0,8 ‰	1,7 ‰

Af Aarets 771 Tilfælde af katarrhalsk Lungebetændelse optraadte godt Halvdelen (de 414) hos Smaabørn under 5 Aar og havde her dødelig Udgang i 32 Tilfælde, d. v. s. i 7,7 % af Tilfældene og altsaa noget mere end for de voksnes Vedkommende.

Krupøs Lungebetændelse (*pneumonia crouposa*): forekom atter iaar meget hyppigt. I nedenstaaende Skema er Tilfælde og Dødsfald af krupøs Lungebetændelse opstillet paa samme Maade som oven for nævnt; Tallene er smaa, men der er dog ikke Tvivl om Dødelighedens Aftagen; ogsaa sat i Forhold til Befolkningstallet synes Dødeligheden nedadgaaende.

Krupøs Lungebetændelse 1937—43.

	1943	1942	1941	1940	1939	1938	1937
Befolkningstal	85005	84311	85269	84513	84291	83680	83482
Tilfælde af krupøs Lungebetændelse	162	120	104	68	79	48	60
Dødsfald af krupøs Lungebetændelse	4	6	7	4	8	9	15
Dødsfald i % af Sygdomstilfældene	2,5 %	5 %	7 %	7 %	10 %	19 %	25 %
Dødsfald i ‰ af Befolkningstallet	0,05‰	0,07‰	0,08‰	0,05‰	0,09‰	0,10‰	0,18‰

Kolerine (gastroenteritis acuta infektiosa):

I Aaret 1943 anmeldtes	2152 Tilf.,	deraf 283 hos Børn under 1 Aar
„ „ 1942	„ 1150	„ „ 165
„ „ 1941	„ 2685	„ „ 238
„ „ 1940	„ 728	„ „ 115
„ „ 1939	„ 751	„ „ 140
„ „ 1938	„ 839	„ „ 212

Som det ses, har Kolorinen været meget udbredt i de sidste Aar, et af de mange Tegn paa, at Hygiejnen i disse Aar har været mindre god end i Aarene før Krigen.

Smitsom Gulsot (hepatitis epidemica acuta), der i Aarene før Krigen kun anmeldtes med en Snes Tilfælde aarlig, steg ifjor til 182 og iaar til 539 Tilfælde; særlig optraadte talrige Tilfælde i Aarets sidste Maaneder. Sygdommen forløb gennemgaaende mildt.

Gigtfeber (febris rheumatica) viser en mindre Stigning til ialt 102 Tilfælde.

Rosen (erysipelas) forekom med 142 Tilfælde, ogsaa nok saa hyppigt som ifjor.

Kalvekastningsfeber (febril undulans) optraadte med 4 Tilfælde.

Fnat (scabies), som ikke i de senere Aar har været medregnet paa Sygelisten, er meget hyppigt forekommende og anmeldtes i 1091 Tilfælde.

Overførte Dyresygdomme: Foruden de nævnte Tilfælde af Kalvekastningsfeber kan nævnes, at Ringorm (*trichofytia*) er hyppigt forekommende.

Forgiftninger forekom relativt sjældent.

Sygeligheden af Tuberkulose er omtalt under Afsnittet Tuberkulose Side 9.

Kønssygdommene frembød iaar en foruroligende Stigning, for Syfilis' Vedkommende særlig i Aarets sidste Halvdel. Af nedestaaende Skema vil det ses, at Tallene baade for Gonorrhoe og Syfilis' Vedkommende iaar ligger 6—7 Gange saa højt som i de første Krigsaar.

Kønssygdommenes Stigning i Aarene 1939—43.

	1943	1942	1941	1940	1939
Gonorrhoe	160	73	31	14	30
Syfilis	25	4	3	4	3

De hygiejniske Forhold

A. Købstæderne.

Sundhedskommissionernes Virksomhed.

Sundhedsvedtægten for *Thisted* Købstad er stadfæstet 22. Nov. 1919 med Ændringer af 7. Marts 1927. Regulativet for Kødkontrol er stadfæstet 21. April 1934 med Ændring af 14. Okt. 1938. Sundhedskommissionen har holdt 3 Møder og har behandlet en Række Sager ved Cirkulation mellem Medlemmerne. Der er behandlet følgende Sager:

6	Sager angaaende	Overbebyggelse.
5	”	” Godkendelse af Næringsvirksomheder.
2	”	” Husdyrhold.
1	”	” Sundhedsfarlig Lejlighed.
3	”	” Forhandling af Børnemælk.
77	”	” Installation af W. C.

Sundhedskommissionen anbefalede som Tillæg til Sundhedsvedtægtens § 32 at optage følgende Bestemmelse: „For den øvrige Bydel skal der senest 1. April 1943 være indlagt Vandklosetter med direkte Tilslutning til Byens Kloak“.

Et Andragende fra Inspektionen for Thisted Sygehus om Godkendelse af Indretning af nogle Funktionærværelser i Tuberkuloseafdelingens Tagetage afsloges under Henviisning til, at Planen bl. a. var uheldig derved, at Beboelse i Tuberkulosebygningen kunde være forbundet med Smittefare.

Boligtilsynskommissionen, bestaaende af Sundhedskommissionens Medlemmer, Stadsingeniøren og Brandinspektøren, har efter Besigtigelse behandlet Forholdene i Ejendommene: Dr. Louisegade 24 og Kastet 13. Der gaves Ejerne Paalæg om Istandsættelse og Udførelse af nogle Forbedringer af Ejendommene. Kommissionens Virksomhed vanskeliggøres for Tiden af den herskende Overbefolkning og Bolignød i Kommunen.

Sundhedsvedtægten for *Nykøbing M.* er stadfæstet 2. Juli 1927. Regulativet for Kødkontrol er stadfæstet 28. Jan. 1939. Sundhedskommissionen har holdt 10 Møder og behandlet følgende Sager:

- 5 Sager angaaende Dispensation fra Byggevedtægten.
- 3 „ „ Godkendelse af Næringsvirksomheder.
- 1 Sag angaaende Udvidelse af Kirkegaarden.
- 1 „ „ sundhedsfarlig Lejlighed.
- 1 „ „ Bade- og Toiletforholdene paa Jernstøberiet.
- 1 „ „ Byens Mælkeforsyning.
- 1 „ „ Fjordvandets Anvendelighed som Badevand.
- 1 „ „ ophobede Muslingskaller ved Østerkompagniet.

Drikkevandsforsyningen.

I *Thisted* var Hovedvandleddningens Længde ved Aarets Udgang 26091 m (Tilvækst 314 m). Stikledningernes Længde var 8093 m (Tilvækst 147 m). Vandværket er udvidet med to nye Boringer.

Totalt Vandforbrug var i 1943: 845.763 m³.

Industrielt Vandforbrug var i 1943: 244.920 m³.

Vandforbrug pr. Individ pr. Døgn (fraregnet industrielt Forbrug) var 181 Liter (1938: 136 Liter).

I *Nykøbing M.* var Vandværkets Anlæg i det væsentlige uforandret som forrige Aar.

Totalt Vandforbrug var i 1943: 711.610 m³.

Industrielt Vandforbrug var i 1943: 77.684 m³.

Vandforbrug pr. Individ pr. Døgn (fraregnet industrielt Forbrug) var 199 Liter (1938: 209 Liter).

Afløbsforhold, W. C. og Renovation.

I *Thisted* forøgedes Hovedkloakledningens Længde med 430 m til 12590 m. W. C.-Sædernes Antal forøgedes med 177 til 2260 Sæder.

I *Nykøbing M.* er Hovedkloakledningens Længde ca. 11000 m. W. C.-Sædernes Antal forøgedes med 83 til 1710 Sæder.

I *Thisted* var Antallet af Latrintønder ved Aarets Udgang 130 Stk. (1938: 748 Stk.). Skarnbøtternes Antal var 1712 (1938: 1623).

I *Nykøbing M.* var Antallet af Latrintønder ved Aarets Udgang 600 Stk. (1938: 1130 Stk.). Skarnbøtternes Antal var ca. 2800 (1938: 2284).

Latrintøndernes og Skarnbøtternes Bortførelse foregaar i begge Byer uforandret som omtalt i Aarsberetningen for 1938.

Kontrol med Levnedsmidler.

I *Thisted* slagtedes paa det offentlige Slagtehus og de to Svineslagterier:

3084 Stk.	Hornkvæg	med en Tuberkuloseprocent paa	8,1	(1938: 21,0)
1620 "	Fedekalve	" "	"	" 1,4 (" 6,6)
855 "	Spædkalve	" "	"	" 0,2 (" 0,3)
2325 "	Faar og Lam	" "	"	" 0,04 (" 0,1)
24817 "	Svin	" "	"	" 0,7 (" 3,1)

Thistedes Forsyning med Mælk skete ved Aarets Udgang fra et Andelsmejeri og et privat Mejeri i Byen og fra to Leverandører af Børnemælk. Forhandlingen sker fra 21 Udsalg og 15 Vogne. Stadsdyrlægen har i Aarets Løb undersøgt 516 Prøver af Sødmealk, 54 Prøver af Børnemælk og 159 Prøver af Fløde; i 64 Tilfælde gav Prøverne Anledning til Paatale, fordi Fedtprocenten var for høj eller for lav; 24 Gange fandtes Mælken ikke tilstrækkelig ren og 2 Gange var den leveret i snavset Flaske. Ved Politiets Eftersyn af Mælkeudsalg og andre Næringsmiddelforretninger er der ikke i noget Tilfælde rejst Tiltale eller givet Paalæg med Hensyn til Renholdelse o. l. Ved Antagelse af en særlig Sundhedsbetjent vilde Tilsynet sikkert kunne blive mere effektivt og formaalstjenligt, end Tilfældet har været i de senere Aar, hvor Politiet vanskeligt har kunnet afse fornøden Tid til disse Eftersyn.

Paa Steins Laboratorium er endvidere undersøgt: 17 Prøver af Klosterost m. v. 6 Prøver Kødfars og 20 Prøver Sukker; ingen af Prøverne gav Anledning til Paatale.

I *Nykøbing M.* slagtedes paa det offentlige Slagtehus og Svineslagteriet:

1900 Stk.	Hornkvæg	med en Tuberkuloseprocent paa	7,4
1741 "	Fedekalve	" "	" 3,8
1533 "	Spædkalve	" "	" 0,06
1122 "	Faar og Lam	" "	" 0
19226 "	Svin	" "	" 1,3

Hos Kvæget paavistes 56 Gange Tinter, en betydelig Stigning fra tidligere Aar; svarende hertil diagnosticeres der ikke saa sjældent Bændelorm (*tænia mediocanellata*) hos Øens Beboere.

Nykøbings Forsyning med Mælk sker fra 2 Privatmejerier i Byen og et Andelsmejeri i Oplandet. Mælken stammer fra 165 Besætninger med 1054 Køer, der alle har bestaaet Tuberkulinprøven. Børnemælk forhandles ikke i Byen. Det gennemsnitlige daglige Salg af Mælk i Nykøbing har i 1943 været (i Parantes anføres de tilsvarende Tal for 1942): 3027 l Sødmælk (2270 l), 717 l skummet Mælk (720 l), 489 l Kærnemælk (336 l) og 321 l Fløde (270 l). Fra 1940 er Mælkekontrollen moderniseret, saaledes at der foretages maanedligt Dyr lægeeftersyn af samtlige Besætninger samt hyppig Laboratoriekontrol af Mælken. I sin Aarsberetning oplyser Stadsdyrlægen, at Staldhygiejnen i det store og hele har været tilfredsstillende, men at Renholdelsen af Spande, Sier og Malkemaskiner ofte har været daarlig. Af Stadsdyrlægen er følgende Forhold indberettet til Sundhedskommissionen: Utilstrækkelig Opvarmning ved Højpasteurisering, Levering til Mejeriet af fordærvet Mælk, mangelfuld Datomærkning og Angivelse af Mælkesort ved Flaskemælk og -fløde, for ringe Fedtindhold i Standardmælk, mangelfuld Rensning af Mælkeflasker, Snavs i Flaskemælk og Menneskeskrementer i Kostalden.

Paa Steins Laboratorium er endvidere undersøgt 20 Prøver af Frugtkonserves, 20 Prøver Kartoffelmel, 20 Prøver Sukker og 20 Prøver af Sukkervarer.

Beboelsesforhold og Bolighygiejne.

I *Thisted* opførtes 17 nye Beboelseshuse med 19 1-Værelseslejligheder, 10 2-Værelseslejligheder, 10 3-Værelseslejligheder, 3

4-Værelseslejligheder og 2 5-Værelseslejligheder; der nedlagdes ingen ældre Lejligheder. De 44 nye Lejligheder har dog langt fra kunnet tilfredsstille Behovet for Tiden, hvor Byen er overbefolket af tilrejsende Entreprenører og Arbejdere; store Dele af Befolkningen er derfor henvist til at leve sammenstuvet i daarlige Lejligheder, Kældere og Rum, der aldrig har været beregnet til Beboelse.

Også i *Nykøbing*, hvis Indbyggerantal steg en Del i Aarets Løb, hersker der Boligmangel trods Opførelsen af 24 nye Lejligheder. Boligtilsynet har p. Gr. af Bolignøden ikke kunnet skride ind over for de gamle og daarlige Beboelseshuse, som findes i stort Tal, men har maattet indskrænke sig til at forlange visse Reparationer udført.

Omsorg for Børn.

Den gennemsnitlige Belægning paa *Thisted* Børnehjem, der er statsanerkendt med Plads til 12 Børn i Alderen 0—4 Aar, har i 1943 været 16. Børnenes Helbredstilstand har været god.

Paa *Thisted* Børneasyl har der været gratis Middagsbespisning i 181 Dage for gennemsnitlig 97 Børn daglig. Ved Bespisningen gives 2 Retter varm Mad, een Gang ugentlig dog kun 1 Ret. Asylet, der drives som Daghjem, har gennemsnitlig været søgt af 21 Børn; de deltager om Vinteren i Bespisningen.

Under *Thisted* Børneværn var ved Aarets Udgang 105 Børn efter Kapitel VII og VIII og 25 Børn efter Kap. IX i Lov om offentlig Forsorg.

Paa *Nykøbing* Børneasyl er der i Januar Kvartal Middagsbespisning hver 2. Dag, bestaaende af 2 Retter varm Mad; 136 Børn har deltaget i Bespisningen.

Under Tilsyn af *Nykøbing* Børneværn var 160 Børn efter Kap. VII og VIII og 28 Børn efter Kap. IX i Lov om offentlig Forsorg.

Mødrehjælpen har 2 Gange maanedlig haft Konsultation i *Thisted* og *Nykøbing*.

Skolerne.

I *Thisted* var Antallet af skolesøgende Børn i Borgerskolen 826 (1942: 815), i den kommunale Mellem- og Realskole 302 (1942: 317), deraf 61 udenbys Elever. Paa Grund af Brændselsknapheden har Skolernes Gymnastiksale kun været benyttet i begrænset Omfang; Skolebadningen har ved Anvendelse af indenlandsk Brændsel kunnet genoptages, hvilket ikke mindst nu for Tiden er af stor

hygieinisk Betydning. Den største af de to Borgerskoler er siden d. 15/4 1940 stadig belagt til andet Formaal, medførende en betydelig Nedsækering af Timeplanen og Overbefolkning af den anden Skole.

Der er ingen Skolelæge. En Sygeplejerske er antaget til Eftersyn af Børnene med Henblik paa Lus. En særlig i Psykologi uddannet Lærerinde foretager Intelligensundersøgelse m. v. af de Børn, der ikke kan følge med i Undervisningen; i 1942 oprettedes en Hjælpeklasse for 19 svagt begavede Børn. En Lærer, der er uddannet som Talepædagog, har paa Skolen undervist 8 Børn lidende af Stammen, Læspen og andre Talefejl.

Den i 1940 indførte Skoletandplejeordning har nu fungeret i 4 Aar. I 1940 begyndtes med 1. Klasserne, og derefter lægges hvert Aar et Klassetrin til. Behandlingen foretages af de praktiserende Tandlæger efter Forældrenes Valg. 93 % af de Børn, der omfattes af Ordningen, har søgt Behandlingen, som foretages i Forbindelse med Eftersyn to Gange aarligt. For Behandlingen, Lokaler, Materialer m. v. betaler Kommunen aarligt pr. Barn: 15 Kr. for 1. og 2. Klasserne, 10 Kr. for 3. og 4. Klasserne, 11 Kr. for 5.—7. Klasserne og derefter 15 Kr.; Udgifterne har sidste Aar været 6615,50 Kr. — Af nedenstaaende Skema fremgaar Antal og Art af de givne Behandlinger; kun 2 % af Skolebørnene har saa gode Tænder, at Behandling ikke var nødvendig.

Thisted kommunale Skoletandpleje i Skoleaarene 1940—44.

Skoleaar	Antal Børn		De forskellige Behandlingers Antal					Behandl. ialt
	Behandlet	Fyldning	Rodbeh.	Rensning	Udtrækning	Andre Beh.		
1940—41	119	728	52	6	63	130	979	
1941—42	233	814	27	19	164	173	1197	
1942—43	378	1061	26	27	209	38	1361	
1943—44	500	1123	4	19	165	159	1470	
1940—44 ialt.....		3726	109	71	601	500	5007	

I *Nykøbing* var Antallet af skolesøgende Børn i Folkeskolen 872 og i Mellem- og Gymnasieskolen 236.

Der er ikke Skolelæge eller Skoletandpleje. En Sygeplejerske har foretaget Eftersyn af Skolebørnene med Henblik paa Lus.

Omsorg for gamle og fattige.

Thisted Alderdomshjem, der har Plads til 44 Alumner, har været fuldt belagt. I Kreibergs Stiftelse bor 4 og i Haandværkerstiftelsen 12 Personer. Paa Johnsens Rekreationshjem, der har Plads til 17 Patienter, var Gennemsnitsbelægningen 11,4.

I *Nykøbing* Alderdomshjem boede ved Aarets Udgang 57 Personer, i M. C. Holms Stiftelse 19, i Filtenborgs Stiftelse 6, i Borchs Stiftelse 4, i Nybys Stiftelse 3, i N. A. Christensens Stiftelse 23 og paa „Hospitalet“ 10 Personer.

Bade og Idræt.

Efter at den kommunale Badestrand ved Simons Bakker ved *Thisted* i 1940 beslaglagdes til andet Formaal, har Skolebørnene og Befolkningen i alt væsentlig været henvist til at bade fra Badeanstalterne ved Byen, hvor Fjordvandet ofte er groft forurennet af Byens Kloakudløb; for at faa ordentligt Badevand vil en effektiv Rensning af Byens Spildevand være ganske nødvendig.

Nykøbing Kommune har købt et Strandareal paa Refshammer med den Tanke at anvende det som offentlig Badestrand.

Efter at den offentlige Badeanstalt paa *Thisted* Sygehus i 1939 nedlagdes, har der ikke i hele Amtet været en eneste offentlig Varmtvandsbadeanstalt. Dette har med Rette vakt Opsigt i Pressen. Et Udvalg inden for *Thisted* Byraad arbejder nu med Planer om en kommunal Badeanstalt i *Thisted*, hvortil der paa Budgettet for de to sidste Aar er afsat et Beløb paa 45.000 Kr.

Foranstaltninger mod Sygdomme.

Efter at der i 1941 var konstateret en betydelig Tiltagen af baade *Hoved- og Kropluss*, vedtog Rigsdagen i 1942 et Tillæg til Epidemiloven om Bekæmpelse af Lus. Epidemikommissionerne i *Thisted* og *Nykøbing* bemyndigede derefter Embedslægerne til at træffe de nødvendige Foranstaltninger.

Disse har — ligesom ifjor — bestaaet i, at Hjemmesygeplejerskerne (i Købstæderne særligt dertil antagne Sygeplejersker) foretager Eftersyn af samtlige Skolebørn og i de lusebefængte Hjem.

Af de modtagne Indberetninger fremgaar, at der i *Thisted* paa- vistes 50 Tilfælde af Hovedlus og 46 Tilfælde af Kropluss, i *Nykøbing* 156 Tilfælde af Hovedlus og 16 Tilfælde af Kropluss og i Landkommunerne 115 Tilfælde af Hovedlus og 75 Tilfælde af Kropluss; ialt behandlede 321 Tilfælde af Hovedlus og 137 Tilfælde af Kropluss (i 1942:henholdsvis 388 og 165 Tilfælde).

Aflusning for Kroplus sker ved Behandling i Sygehusenes Epidemifdelinger, samtidig med at Desinfektion af Gang- og Sengetøj foretages. Til Vestervig Sygehus anskaffedes et Aflusningsskab og ved Nykøbing Sygehus indrettedes en ny Desinfektionsanstalt med moderne Desinfektionsovne og med Omklædningsrum, Bad og W.C., saaledes at Aflusning kan foretages her uden at lægge Beslag paa Hospitalspladserne. En tilsvarende „Aflusningsanstalt“ tiltrænges meget ved Thisted Sygehus.

Ved de *offentlige Koppevaccinationer i Thisted* vaccineredes 138 Børn; 54 Børn vaccineredes af de praktiserende Læger.

I Thisted har Lægerne vaccineret 90 Børn mod Kighoste.

Vaccination mod Difteri foretoges i stor Udstrækning lige fra Aarets Begyndelse, hvor mange Børn blev vaccineret privat hos deres Læge. Efter Henvendelse fra Embedslægerne vedtog Købstæderne og det store Flertal af Landkommunerne at afholde offentlig Difterivaccination for Børn indtil 16 Aar; denne udførtes af de praktiserende Læger i offentlige Lokaler (Skoler o. l.) i Februar—April, saaledes at over 90 % af Børnene havde faaet Vaccinationens 1. Indsprøjtning, inden Loven af 19/4 43 om Vaccination mod Difteri traadte i Kraft. I Medfør af Loven vaccineredes i Sommerens Løb en Del unge indtil 18 Aar, men Tilslutningen fra de unges Side var beklageligvis betydelig mindre end for Børnenes Vedkommende. Endelig lod en Del voksne sig vaccinere hen paa Aaret, hvor det viste sig, at voksne ikke saa sjældent blev angrebet af Sygdommen. Som omtalt under Infektionssygdomme angrebes i Amtslægekredsen ialt 11 af Difteri, deraf 10 voksne, hvoraf én døde. Ingen af de angrebne var vaccinerede mod Sygdommen.

Offentlig behandlede i Thisted 21 Mænd og 12 Kvinder for Syfilis og 65 Mænd, 38 Kvinder og 2 Smaapiger for Gonorrhoe; ialt behandlede saaledes 138 Tilfælde af Kønssygdom mod 54 Tilfælde i 1942, 25 Tilfælde i 1941 og 10 Tilfælde i 1940. Hos 78 Personer, der mødte til Undersøgelse, paavistes ikke Kønssygdom.

Til *Tuberkulosestationen* i Thisted er henvist 262 Personer, hvoraf der hos 19 konstateredes Lungetuberkulose; der føres gennem Stationen Tilsyn med 34 Hjem, deraf 16 med smittefarlig Tuberkulose. Efter at Stationen siden Marts 1943 har disponeret over egen Røntgeninstallation, er Antallet af henviste Patienter steget betydeligt; Stationen har dog kun været i Forbindelse med 5 af de i Lægekredsen anmeldte 24 nye Tilfælde af Lungetuberkulose.

Sygeplejen i Thisted besørger af to af Sygekassen ansatte Sygeplejersker og en Menighedssygeplejerske (Diakonisse).

Rottebekæmpelsen er i Thisted udført i ca. 120 Ejendomme. Ca. 90 % af Byens Ejendomme angaves i Sommeren 1943 at være fri for Rotter.

Ved de *offentlige Koppevaccinationer i Nykøbing* vaccineredes 173 Børn; 44 vaccineredes af de praktiserende Læger.

Angaaende *Difterivaccinationen og Aflusning* i Nykøbing henvises til Omtalen ovenfor.

Offentlig behandlede i Nykøbing 7 Mænd og 5 Kvinder for Syfilis og 17 Mænd og 9 Kvinder for Gonorrhoe; ialt behandlede saaledes 38 Tilfælde af Kønssygdom mod 9 i 1942. Hos 14 Personer, der mødte til Undersøgelse, paavistes ikke Kønssygdom.

Til *Tuberkulosestationen* i Nykøbing henvistes 150 Personer, hvoraf der hos 6 konstateredes Tuberkulose; Stationen fører Tilsyn med 22 Hjem, deraf 12 med smittefarlig Tuberkulose. Ogsaa i Nykøbing er Stationens Virksomhed forøget betydeligt, efter at den i Foraaret blev udstyret med Røntgenanlæg til Fotografering og Genemlysning af Lunger; Stationens Lokaler er imidlertid for smaa og uhensigtsmæssige til det forøgede Arbejde.

Sygeplejen i Nykøbing besørger af to af Sygekassen ansatte Sygeplejersker samt af en Menighedssygeplejerske (Diakonisse).

B. Landkommunerne.

Sundhedskommissionernes Virksomhed.

Samtlige Landkommuner har Sundhedsvedtægter af nyere Dato. Men mangfoldige Steder er Sundhedskommissionerne desværre endnu meget tilbageholdende med Hensyn til at paase, at Vedtægtens Bestemmelser overholdes.

Kun i enkelte Tilfælde har Kommissionerne anmodet om Embedslægerens Medvirken. I Thisted Landsogn førtes Spildevandsafløb fra nogle Barakker til en Landevejsgrøft; Forholdet gav Anledning til, at Sundhedskommissionen har rejst Spørgsmaalet om Kloakering af den tættest bebyggede Del af Kommunen. — Ved et Komplex af ca. 60 Barakker i Ræhr for evakuerede Familier fra Hansted anlagdes Kloakledninger med Renseanlæg (Trix-Tanke),

ligesom der blev truffet Foranstaltning til Dag- og Natrenovationens Bortkørsel. — I Frøslev-Møllerup Kommune førtes Spildevandsafløb til gamle Drikkevandsbrønde, hvilket blev forbudt. — I Ljørslev-Ørding Kommune optog Sundhedskommissionen Spørgsmaalet om Kloakering af en Del af Kommunen. — Sundhedskommissionen i Hurup har, foranlediget af en Række Klager over snavset Mælk fra Hurup Mejeri, foranlediget, at Mælkens Behandling og Flaskernes Rensning forbedres paa væsentlige Punkter.

Skolerne,

Efter Amtsskolekonsulentens Oplysning har der i Amtets Landkommuner i 1943 været 8327 undervisningspligtige Børn (1939: 8778). Der er endnu ikke Skolelæge eller Skoletandlæge i nogen af Kommunerne.

Ved Aarets Udgang fandtes 3 købstadordnede og 144 landsbyordnede Skoler med ialt 426 Klasser, hvori Gennemsnitsbørnetallet var 18,5. I Aarets Løb fuldførtes nye Skoler i Vestervig, Skyum, Hjørdemaal, Hjørdemaal Klit og Hjørdal, samt udbyggedes Skolerne i Agger og Sejersminde. Tømmerby Skole, der i sidste Aarsberetning nævnedes som særlig gammel og sundhedsmæssig uheldig, kasseredes af Undervisningsministeriet; en ny Skole opføres nu i Tømmerby. Sennels Skole er paa det nærmeste ligesaa daarlig og bør snarest muligt afløses af en ny, tidssvarende Skole. Ogsaa paa Mors burde man gaa i Gang med at planlægge Udbygningen af Skolerne efter den nye Skolelovs Fordringer.

Drikkevandsforsyningen.

Nye Vandværker er ikke indrettet i Aarets Løb. Som sædvanligt har Embedslægerne i nogle Tilfælde bistaaet ved Bedømmelsen af indsendte Prøver af Brøndvand, der mange Steder er stærkt forurenset.

Omsorg for Børn.

Paa Børnehjemmet i Søndbjerg, der er statsanerkendt med Plads til 24 Børn i Alderen 2½—15 Aar, har Gennemsnitsbelægningen været 37. Børnehjemmet i Aas, der har Plads til 20 Børn, har haft en Gennemsnitsbelægning paa 25. Der har ikke været særlig Sygelighed paa Børnehjemmene.

Bade og Idræt.

Hurup Friluftsbad holdes stadig lukket.

Embedslægerne har medvirket ved Bedømmelsen af to kommunale Idrætspladser i Landkommunerne.

Foranstaltninger mod Sygdomme.

Ved de offentlige Koppevaccinationer vaccineredes i Landsognene i Thisted Lægekreds 1059 Børn og i Morsø Lægekreds 437 Børn.

Angaaende offentlig Difterivaccination og Aflusning henvises til Omtalen Side 23—24.

Hjemmesygepleje findes i samtlige Kommuner med Undtagelse af Sennels, Hunstrup, Østerild, Hjardemaal og Visby-Heltborg Kommuner.

Kampen mod Tuberkulosen. Tuberkulosestationernes Virksomhed er omtalt Side 24—25. Foreningen til Kvægtuberkulosens Bekæmpelse har fra dens Start for 10 Aar siden, hvor der i Thisted Amt kun fandtes 15 % rene Besætninger, faaet gennemført Rensningen, saa der nu kun resterer nogle faa Procent tuberkuloseinficerede Besætninger.

Desinfektion for offentlig Regning er udført 41 Gange for Tuberkulose, 2 Gange for epidemiske Sygdomme og 13 Gange for Kroplus.

Epidemikommissionen for Morsø Herreder har behandlet en Sag angaaende Skarlagensfeber epidemien og en angaaende Foranstaltninger mod Kroplus.

Lægernes Aarsberetninger.

En Nykøbing-Læge nævner, at Gaderne i Nykøbing er mere snavsede, end man ser det i andre Byer. Desværre har Thisted heller ikke noget at prale af i den Henseende; særlig forsmædeligt er det, at Folk —til Trods for, at Forholdet gentagne Gange er paataalt overfor Gade- og Vejudvalget — stadig skal udsættes for Skyer af Snavs fra de ganske utildækkede Dagrenovationsvogne.

Flere Læger omtaler den stærke Stigning af Kønssygdomme, Lus og Fnats.

Dr. Schmitz, Thisted, nævner Mangelen af et Fødehjem i Thisted Amt, og at Savnet heraf føles særlig stærkt under de herskende elendige Boligforhold, hvorunder mange Kvinder er nødt til at føde, idet Sygehuset ikke har Plads til at modtage dem.

Dr. Belter, Hurup, omtaler, at Mælkeflaskerne stadig er utilladeligt snavsede, og slaar til Lyd for, at Mejerierne udsender en Propaganda for at faa Forbrugerne til at skylle Flaskerne grundigt straks efter Brugen.

Embedsmæssige Tilsyn m. m.

Der er af Embedslægerne afholdt 4 Jordemoderkonferencer og foretaget 59 hygiejniske Eftersyn samt 10 Eftersyn i Anledning af

smitsomme Sygdomme og 16 for Lus og Fnat. I Forening med den farmaceutiske Visitator er afholdt Visitats paa alle Amtets Apoteker; der er herved ikke paavist alvorlige Mangler.

Embedslægerne fungerer som Chefer for Sanitetstjenesten i de to Købstæders civile Luftværn.

Kvaksalveri.

Kvaksalveri-Sager har ikke været til Behandling i Aarets Løb.

Embedslægernes retslige Virksomhed.

I *Thisted Lægekreds* afholdtes 34 lovmæssige Ligsyn, deraf 7 Gange i Tilfælde af Selvmord (6 Gange ved Hængning og 1 ved Skudsaar),

22 Gange ved Ulykkestilfælde (2 Gange ved Drab, 5 ved Automobilpaakørsel, 2 ved Løbskørsel, 2 ved Minesprængning, 1 ved Skudsaar, 1 ved Nedstyrtning, 1 ved Kvælning i Sengetøj, 1 ved elektrisk Højspænding, 1 ved Drukning og 6 med ukendt Aarsag (iland-drevne),

5 Gange i Tilfælde af naturlig Død.

Lovmæssig Ligaabning foretoges 6 Gange.

Undersøgelse af Personers Sindstilstand er foretaget 10 Gange og Undersøgelse af Personers Sundhedstilstand 5 Gange.

46 Personer er undersøgt for Alkoholpaavirkning.

Der er 36 Gange udtaget Blodprøve i Paternitetssager.

20 Arrestanter er behandlet i Arresten for lettere Sygdomstilfælde.

I 40 Tilfælde er afgivet Erklæring i Paternitetssager vedrørende Avlingstiden.

I *Morsø Lægekreds* afholdtes 10 lovmæssige Ligsyn, deraf

1 Gang i Tilfælde af Barnemord,

2 Gange i Tilfælde af Selvmord (1 ved Drukning og 1 ved Sove-middelforgiftning),

4 Gange ved Ulykkestilfælde (1 Færdselsulykke og 3 Gange ved Drukning) og

3 Gange i Tilfælde af naturlig Død.

Lovmæssig Ligaabning foretoges 1 Gang.

Undersøgelse af Personers Sindstilstand er foretaget 7 Gange og Undersøgelse af Personers Sundhedstilstand 15 Gange.

63 Personer er undersøgt for Alkoholpaavirkning.

Der er 10 Gange udtaget Blodprøver i Paternitetssager og i 7

Tilfælde afgivet Erklæring i Paternitetssager vedrørende Avlingstiden.

Ved et ugentligt Besøg i Arresten føres Tilsyn med Arrestanternes Sundhedstilstand.

Medicinalpersonale og Sygehusvæsen.

Medicinalpersonalet var ved Aarets Udgang:

Tabel XI.	Læger		Jordemødre	Apotekere	Tandlæger	
	Kreds-læger	praktiserende	Distriktsjordem.			praktiserende
Thisted Lægekreds	1	21	18	1	8	4
Morsø —	1	10	7	1	3	4
Amtslægekredsen	2	31	25	2	11	8

Øjenlæge Harald Sigurd Wegener-Thomsen har nedsat sig som praktiserende Øjenlæge i Nykøbing.

Distriktsjordemoder Fru Mette Elise Marie Søndergaard, Ø. Hvidbjerg, er afskediget med Pension p. Gr. af Alder.

Distriktsjordemoder Fru Jensine Kristiane Gade, Hurup, er forflyttet til Ø. Hvidbjerg.

Distriktsjordemoder Fru Kirstine Mariane Kirk, V. Vandet, er forflyttet til Hurup.

Trods gentagne Opslag af de ledige Embeder som Distriktsjordemoder i Bjerget og i V. Vandet har der ingen Ansøgere meldt sig.

Apoteker Aage Jerlev, Fjerritslev, er afgaaet ved Døden.

Cand. pharm. Hakon Jalk er godkendt som Bestyrer af Fjerritslev Apotek.

Haandkøbsudsalg i Hansted er midlertidig inddraget grundet paa Hansteds Evakuering.

I V. Thorup er oprettet et nyt Haandkøbsudsalg under Fjerritslev Apotek.

Angaaende *Sygehusenes* Belægningsforhold m. m. henvises til Tabel XII.

Ved Thisted Sygehus paabegyndtes Opførelse af to Bygninger til Funktionærboliger.

Efter Henstilling fra Inspektionen for Thisted Sygehus optog Amsraadet og Thisted Byraad Spørgsmaalet om Oprettelse af en

medicinsk Afdeling ved Thisted Sygehus til Overvejelse. Dette har siden ført til, at Raadene har vedtaget at ansætte en medicinsk Overlæge ved Sygehuset; da det ikke i Øjeblikket er muligt at bygge en medicinsk Afdeling, vil denne kun faa et begrænset Antal Sengepladser og vil derfor blive suppleret med en medicinsk Diagnosestation til ambulant Undersøgelse og med et Centrallaboratorium, hvor specielle Undersøgelser kan foretages efter de praktiserende Lægers Henviisning. Det er Hensigten, at den medicinske Overlæge ved Thisted Sygehus skal fungere som Konsulent ogsaa for Nykøbing Sygehus.

Oversigt over Belægningsforhold m. m. paa Sygehusene i Thisted Amt i 1943

Tabel XII

	By- & Amts- sygehuset i Thisted	By- & Amts- sygehuset i Nykøbing	Amtssyge- huset i Fjerritslev	Amtssyge- huset i Koldby	Amtssyge- huset i Vestervig	Amtssyge- huset i Hvidbjerg
<i>Antal Sengepladser, ialt</i>	148	88	35	25	21	12
a) medicinsk-kirurgiske	104	68	21	17	16	6
b) epidemiske	26	14	10	8	5	6
c) Tuberkulosepladser	18	6	0	0	0	0
<i>Funktionærer, ialt</i>	83	81	17	11	12	6
a) Læger	5	5	1	1	1	1
b) Sygeplejersker og Elever	40	53	8	6	6	1
c) andre Funktionærer	38	23	8	4	5	4
<i>Patienter ved Aarets Begyndelse</i> ..	123	83	31	15	26	8
<i>Indlagt i Aarets Løb, ialt</i>	2336	1991	482	192	282	91
a) medicinsk-kirurgiske	2212	1776	420	178	242	72
b) epidemiske	115	229	62	14	40	19
c) paa Tuberkulosepladser	9	16	0	0	0	0
<i>Døde</i>	71	68	17	8	7	1
<i>Patienter ved Aarets Udgang</i>	114	110	29	20	10	1
<i>Antal Sygedage</i>	54906	46393	11720	7208	6627	1950
a) medicinsk-kirurgiske	49780	39169	9600	6663	4988	1229
b) epidemiske	4371	5916	2120	545	1639	721
c) paa Tuberkulosepladser	755	1308	0	0	0	0
<i>Daglig Gennemsnitsbelægning</i>	150,42	127,10	32,1	19,74	18,16	5,3
a) paa med.-kir. Afdeling	136,38	107,31	26,3	18,25	13,66	3,4
b) paa epid. Afdeling	11,97	16,20	5,8	1,49	4,49	1,9
c) paa Tuberkulosepladser	2,06	3,58	0	0	0	0
<i>Antal Kostdage</i>	82136	74052	16981	10572	12243	4345
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Udgift pr. Kostdag</i>	1,42	1,46	1,59	1,68	1,62	1,41
<i>Driftsudgifter (Finansaar 1942/43)</i> ..	559820,02	502294,41	109529,64	64518,21	68654,71	22193,60
1) heraf Lønningskonto	164755,95	160916,53	27558,38	16388,52	18781,66	7249,19
2) heraf Forplejningskonto	116775,23	108352,01	26062,86	17711,25	19830,67	6128,47
<i>Daglig Driftsudgift pr. Patient</i>	10,77	11,76	10,14	9,26	8,57	9,27
<i>Driftsindtægter, ialt</i>	563784,52	502294,41	109529,64	64518,21	68654,71	22193,60
1) heraf Indtægter ved Kur & Pleje	230276,50	190050,64	48671,16	32474,74	39426,56	12606,00
2) andre Indtægter	40581,94	29427,60	84,68	0,00	3277,33	66,70
3) Tilskud fra Stat, Amt og Kommuner ..	292926,08	282816,17	60773,80	32043,47	25950,82	9520,90

INDHOLD

I. <i>Medicinalstatistik.</i>	Side
Folkemængden, samt Antallet af fødte og døde.....	3
Fødslerne (ifølge Jordemoderprotokollerne).....	4
Oversigt over Dødsfaldene	5
Spædbørnsdødeligheden	6
Dødsårsagerne	8
Tuberkulose (Dødelighed og nyanmeldte Tilfælde).....	9
Skematisk Sygeliste for Købstæderne.....	11
Skematisk Sygeliste for Landkommunerne	12
Infektionssygdomme	13
II. <i>De hygiejniske Forhold.</i>	
A. <i>Købstæderne.</i>	
Sundhedskommissionernes Virksomhed	17
Drikkevandsforsyning	18
Afløbsforhold og Renovation	19
Kontrol med Levnedsmidler	19
Bebyggelsesforhold og Bolighygiejne	20
Omsorg for Børn, Skoler	21
Tandpleje	22
Bade og Idræt	23
Foranstaltninger mod Sygdomme (Vaccination, Aflusning m. m.)	23
B. <i>Landkommunerne.</i>	
Sundhedskommissionernes Virksomhed	25
Skoler, Drikkevandsforsyning, Omsorg for Børn.....	26
Foranstaltninger mod Sygdomme	27
Lægernes Aarsberetninger	27
Embedslægernes Tilsyn	27
Embedslægernes retslige Virksomhed	28
Medicinalpersonale og Sygehusvæsen	29
Belægningsforhold m. v. paa Amtets Sygehuse.....	31

INDROUPE

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRAAD